

LLEURE EDUCATIU, ACCIÓ SOCIOCULTURAL I CICLES DE VIDA

Autoria:

Dra. Txus Morata. Directora de la Càtedra de Lleure Educatiu i Acció Sociocultural i professora de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés – URL.

Sr. Àlex Valero. Tècnic de la Càtedra de Lleure Educatiu i Acció Sociocultural de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés – URL.

Agraïments:

- **Dra. Montserrat Garcia-Oliva**, investigadora del Grup de Recerca Innovació i Anàlisi Social (GIAS). Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés – URL.
- **Dra. Elena Requena**, investigadora del Grup de Recerca Innovació i Anàlisi Social (GIAS). Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés – URL.
- **Dra. Sara Domènech**, investigadora a la Fundació Salut i Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona (FSiE-UAB)
- **Sra. Berta Fontboté**, coordinadora educativa del Museu del Disseny de Barcelona.
- **Sr. Carles Pineda**, coordinador de Gent Gran | Programes d'Acció Social. Fundació Pere Tarrés.
- **Sr. Roberto Pescador**, cap del Servei l'Adolescència i Joventut de la Diputació de Barcelona.
- **Dra. Sandra Escapa**, professora del Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona.
- **Sra. Carme Pollinas**, direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran de l'Ajuntament de Barcelona.
- **Sra. Cristina Colomer**, directora i creadora de Musicals' Choir, cor de joves de l'Escola de Músics i JPC.
- **Dra. Aida C. Rodríguez**, adjunta a la Síndica per a la defensa dels drets dels infants i dels adolescents.
- **Dr. Vicente Cabedo**, director de la Càtedra Infància i Adolescència - UPV.

Aquesta llicència es pot distribuir, remesclar, adaptar i construir sobre el material en qualsevol mitjà o format només amb finalitats no comercials, i només sempre que s'atribueixi al creador. Podeu consultar la llicència completa a: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

• Introducció	4
• Persones grans	4
• Adolescència i joventut	7
• Infància	10
• Conclusions	13
• Bibliografia	14

1. Introducció

El lleure educatiu exerceix un paper fonamental en el desenvolupament integral de les persones al llarg de les diferents etapes de la vida. Durant el mes d'octubre de 2024 es va celebrar a la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés - URL el seminari: Lleure educatiu, acció sociocultural i cicles de vida, organitzat per la Càtedra de Lleure Educatiu i Acció Sociocultural de la Facultat. El seminari tenia com a finalitat reflexionar sobre les funcions i encàrrec d'aquesta tipologia de projectes, per a tres grups d'edat: infància, adolescència i joventut i persones grans. L'activitat s'adreçava a professionals que treballen en l'àmbit del lleure i l'acció sociocultural en els diferents cicles de vida de les persones.

L'objectiu principal del seminari era fomentar la interacció i el diàleg entre els participants per a compartir reflexions i experiències entorn al lleure educatiu i els cicles de vida per tal de generar noves idees i col·laboracions. Així com conèixer recursos i eines de caràcter pràctic i projectes locals, nacionals i internacionals sobre lleure educatiu, orientats als diferents grups d'edat als que s'adreçava el seminari.

La Càtedra de Lleure Educatiu i Acció Sociocultural és un espai on poder generar coneixement, reflexions, discursos, i analitzar pràctiques impulsades des de les administracions públiques i les entitats del tercer sector, per a la seva millora i la transferència a la societat.

Aquest document recull les principals aportacions, reflexions i coneixements adquirits a través de la formació, compartint també les bones pràctiques exposades durant les sessions per treballar en l'àmbit del lleure educatiu i els cicles de vida, així com donar eines i recursos als professionals i voluntaris que treballen en aquest camp.

El seminari va constar de tres sessions, una per cada grup d'edat, en la que els participants van poder conèixer estudis que aporten dades sobre els beneficis d'aquestes activitats i programes i, també projectes d'èxit que poden ser inspiradors per altres territoris i contextos.

Aquesta publicació fa un recorregut per tots els temes que es van abordar en el marc del seminari:

Figura 1. Temàtiques del seminari

Font: Elaboració pròpia.

2. Persones grans

El primer grup d'edat que va abordar aquest seminari va ser el de les persones grans. Un dels factors més rellevants en relació a aquest grup d'edat és l'envelliment. L'envelliment és un fenomen multidimensional, que inclou aspectes fisiològics, genètics, morfològics, cel·lulars, moleculars, socials i psicològics. Hi ha teories que, actualment, es vinculen a l'envelliment actiu i que se centren bàsicament en la importància de mantenir una actitud activa davant la vida, fet que implica mantenir-se participatiu a la comunitat, tant en aspectes intel·lectuals com socials o físics (Lázaro & Madariaga, 2019). Estudis actuals descriuen una relació positiva entre la realització d'activitats quotidianes, físiques, socials i d'oci amb un millor funcionament cognitiu a la vellesa (Varela, 2016); incloent una menor probabilitat de discapacitat o dependència i un factor de protecció contra la demència (James et al., 2011; Santiago, 2016).

Un altre dels conceptes que s'ha volgut treballar durant la formació entorn a les persones grans és el de soledat no desitjada. La soledat no desitjada és un fenomen social rellevant, especialment en la societat del segle XXI. Afecta profundament la salut i el benestar emocional, amb un impacte significatiu en les persones grans.

En aquesta sessió vam comptar amb la conferència de Carles Pineda, coordinador de Gent Gran i Programes d'Acció Social de la Fundació Pere Tarrés. Carles Pineda va parlar sobre Soledat i persones grans i el paper de l'oci com a espai de benestar.

Durant la seva presentació, Pineda ens va parlar de la soledat no desitjada com a fenomen social, caracteritzada per la falta de relacions significatives en la vida d'una persona. És un fenomen transversal en diferents grups d'edat, però preval principalment en les persones grans que poden experimentar una disminució de les connexions socials (Pineda, 2024).

Segons l'Enquesta de Salut de Barcelona de l'any 2021, un 28,5% de les persones de 65 anys o més s'han sentit soles durant els últims 12 mesos. L'enquesta també identifica diferències evidents en qüestions de gènere, grau de dependència i discapacitat (Agència de Salut Pública, 2021).

La soledat no desitjada té un impacte negatiu en la salut física i mental, incidint en situacions de depressió, ansietat i altres problemes de salut mental.

Per a comprendre millor el concepte de soledat, Carles Pineda va parlar de l'aïllament social i el va definir com "la manca o existència limitada de relacions interpersonals duradores". Dins de la soledat, el ponent també va presentar les seves dimensions, soledat emocional, soledat social i soledat existencial.

Hi ha molts factors que afecten a la soledat en la vellesa, com ara les relacions socials, les condicions estructurals, i els esdeveniments vitals de la vida de cada individu. La identificació de la soledat no desitjada és essencial per abordar aquesta problemàtica social. Carles Pineda va oferir dades i mecanismes d'observació que poden ajudar a comprendre la magnitud i les manifestacions de la soledat en la població, especialment en persones grans. Alguns d'aquests mecanismes impliquen l'observació de factors objectius com les relacions socials, l'ús del temps i l'estat de salut.

Durant la segona part de la sessió es va dur a terme una taula rodona on es van presentar recerques i projectes sobre l'àmbit de les persones grans. El primer projecte que es va presentar va ser l'Informe sobre l'impacte social en l'estudiantat. Xarxa Vives a càrrec de la Dra. Montserrat Garcia-Oliva i la Dra. Elena Requena, investigadores del Grup de Recerca Innovació i Anàlisi Social (GIAS). Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés – URL.

Posteriorment, la Dra. Sara Domènech, investigadora a la Fundació Salut i Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona (FSiE-UAB), va presentar el Programa REMI: Prevenció del deteriorament cognitiu en persones grans amb dependència.

Per últim, es va presentar el projecte BenestaRT - Art i Creativitat per la Salut Mental i el Benestar per a les persones grans a càrrec de la Sra. Berta Fontboté, coordinadora educativa del Museu del Disseny de Barcelona.

Idees clau

- ☑ Envel·liment com a fenomen multidimensional: integra dimensions fisiològiques, genètiques, socials i psicològiques.
- ☑ Envel·liment actiu: importància de mantenir una actitud activa i participativa en la comunitat (àmbits intel·lectual, social i físic).
- ☑ Evidència científica: la participació en activitats quotidianes, físiques, socials i d'oci s'associa a millor funcionament cognitiu, menor risc de dependència i protecció davant la demència.
- ☑ Soledat no desitjada com a fenomen social clau del segle XXI, amb impacte especialment rellevant en les persones grans.
- ☑ Impacte en salut: efectes negatius en salut física i mental (depressió, ansietat i altres problemes de salut mental).
- ☑ Factors que incideixen en la soledat: relacions socials, condicions estructurals i esdeveniments vitals.
- ☑ Importància de la detecció: identificar la soledat no desitjada és essencial per intervenir; ús de mecanismes d'observació (relacions, ús del temps, estat de salut).
- ☑ El lleure educatiu pot esdevenir una eina preventiva i terapèutica per millorar el benestar emocional i social.
- ☑ Els projectes culturals i intergeneracionals afavoreixen la participació activa i la vinculació comunitària

Eines i recursos

- **Oficina de la Gent Gran Activa (Gencat):** S'encarrega de donar suport a la gent gran des de la perspectiva de l'envel·liment actiu.
https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/gent_gran/envelliment_actiu/oficina_de_la_gent_gran_activa/
- **Programa REMI:** Prevenció del deteriorament cognitiu en persones grans.
<https://www.uab.cat/web/geriatria/programa-remi-1345772799784.html>
- **Projecte BenestaRT:** Programa intergeneracional. Iniciatives d'art i creativitat per millorar la salut mental i la soledat no desitjada.
- **Programa Dinamització de les Persones Grans (Diputació de Barcelona).** Programa que té com a finalitat oferir suport als municipis de menys de 5.000 habitants per a la contractació i la formació de personal tècnic especialista en aquest àmbit, en el marc d'un model propi de dinamització comunitària d'activitats socioculturals que promogui l'envel·liment actiu de les persones i que impulsi el seu moviment associatiu. <https://www.diba.cat/ca/web/benestar/dinamitzacio-gent-gran>
- **Programa Sempre Acompanyats:** Iniciativa de la Fundació 'La Caixa' que busca combatre situacions de soledat no desitjada en persones grans.
<https://fundacionlacaixa.org/ca/gent-gran-programa-sempre-acompanyats>
- **Vincles BCN:** servei de l'Ajuntament de Barcelona que combat la soledat no volguda mitjançant les noves tecnologies.
<https://ajuntament.barcelona.cat/personesgrans/ca/vincles>
- **Promoció de l'alfabetització digital i la millora de la connectivitat.** Projecte de la Fundació Pere Tarrés per a millorar la connectivitat de les persones grans oferint formació i espais on compartir aprenentatges.
<https://www.peretarres.org/innovacio-social-educativa/accio-social/intervencio-gent-gran/alfabetitzacio-digital-gent-gran>
- **Desenvolupament de projectes de l'atenció de l'envel·liment actiu.** Projecte de la Fundació Pere Tarrés per a oferir serveis d'atenció i cura emocional a persones grans amb una xarxa social reduïda.
<https://www.peretarres.org/innovacio-social-educativa/accio-social/intervencio-gent-gran/proyectos-envelliment-actiu>

3. Adolescència i joventut

La segona sessió del seminari de lleure educatiu i cicles de vida va abordar el grup de l'adolescència i joventut.

La sessió va permetre reflexionar sobre el paper del lleure educatiu com a espai clau per a l'acompanyament dels joves en una etapa vital marcada per la recerca d'identitat, l'autonomia i el sentit de pertinença. Vam poder comptar amb la conferència del Sr. Roberto Pescador, cap del Servei l'Adolescència i Joventut de la Diputació de Barcelona, que va assenyalar diversos factors i beneficis del lleure en l'adolescència. Aquests beneficis es concreten en el lleure com espai clau per a la generació d'identitat, l'estimulació emocional i el sentiment de pertinença. Així mateix, potencia la imaginació i la creativitat, desenvolupa les competències socioemocionals i esdevé un espai de connexió amb un mateix i amb la comunitat. En un context on molts joves se senten desconnectats de les institucions formals, el lleure pot esdevenir un espai privilegiat per al reconeixement, l'expressió i la participació activa (Pescador, 2024).

Pescador va exposar alguns reptes actuals dels adolescents i joves:

Figura 2.

Font: Material exposat al seminari

A partir d'aquests reptes, Pescador va destacar la importància del lleure educatiu per a fer-los front i, com un context clau en l'adolescència i la joventut que cal impulsar i reivindicar.

En definitiva, el lleure educatiu no només ofereix activitats de temps lliure, sinó que és una eina educativa transformadora que ajuda els joves a créixer, a vincular-se i a posicionar-se en el món de manera activa i conscient.

En la segona part d'aquesta jornada del seminari es va realitzar una taula rodona on es van presentar 3 experiències relacionades amb el grup d'edat corresponent a aquesta sessió.

En primer lloc, la Dra. Sandra Escapa, professora del Departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona, va presentar l'estudi "Entre la multitud i el buit: La soledat no desitjada durant la infància i la joventut".

Posteriorment, la Sra. Carme Pollina, dels Serveis d'Infància, Joventut i Gent Gran de l'Ajuntament de Barcelona va presentar l'experiència Joc #Reconnecta, una Estratègia contra la soledat de l'Ajuntament de Barcelona.

Finalment, la Sra. Cristina Colomer, directora i creadora de Musicals' Choir, cor de joves de l'Escola de Músics i JPC va presentar el Projecte Musicals Choir.

Idees clau

- ☑ Centralitat del lleure educatiu en l'adolescència i joventut: espai clau d'acompanyament en una etapa marcada per la construcció de la identitat, l'autonomia i el sentiment de pertinença. Envelliment actiu: importància de mantenir una actitud activa i participativa en la comunitat (àmbits intel·lectual, social i físic).
- ☑ Funcions educatives del lleure:
 - Generació d'identitat i estimulació emocional.
 - Enfortiment del sentiment de pertinença.
 - Potenciació de la imaginació i la creativitat.
 - Desenvolupament de competències socioemocionals.
 - Connexió amb un mateix i amb la comunitat.
- ☑ El lleure educatiu és un espai privilegiat per fomentar la identitat, la participació i el desenvolupament emocional dels joves.
- ☑ Resposta a la desconexió institucional: el lleure com a espai alternatiu de reconeixement, expressió i participació activa per a joves que se senten allunyats de les institucions formals.
- ☑ Lleure educatiu com a eina transformadora: va més enllà del temps lliure; contribueix al creixement personal, a la vinculació social i al posicionament actiu i conscient dels joves en el món.
- ☑ L'acompanyament durant aquesta etapa vital ha de tenir en compte la diversitat d'experiències i els nous reptes socials.
- ☑ La soledat no desitjada també afecta la joventut, sovint en formes invisibilitzades.
- ☑ Reptes actuals dels adolescents i joves: identificats com a marc que justifica la necessitat de reforçar i reivindicar el lleure educatiu com a context clau.
- ☑ Els projectes que fomenten la creativitat, la comunitat i el reconeixement tenen un impacte transformador.

Eines i recursos

- **EINES - Joventut València:** Programa que ofereix accions formatives dirigides a l'adquisició d'habilitats i competències i a la certificació d'aquestes sota criteris de continuïtat formativa en persones joves.
<https://www.joventut-valencia.es/pagina/48/eines/>
- **M'Importa:** Projecte que busca promoure valors com la solidaritat, l'empatia, la tolerància, la pau, els drets socials, etc. entre les persones joves.
<https://mimporta.info/es/mimporta/>
- **#Reconnecta, joc per estimular la vida social dels joves:** <https://ajuntament.barcelona.cat/noubarri/ca/noticia/neix-reconnecta-un-joc-per-estimular-la-vida-social-dels-joves-1343672>
- **Programa Escolta Jove:** Programa de la Diputació de Barcelona que potencia els serveis locals de joventut com agents clau en l'orientació i l'acompanyament per al desenvolupament vital de les persones adolescents i joves.
<https://www.diba.cat/es/web/joventut/programa-escolta-jove>
- **Musicals' Choir:** Grup coral format per noies i nois de Ciutat Vella, Barcelona, que s'ha especialitzat en repertori musical.
<https://www.musicalschoir.com>
- **Consell de Joventut de Barcelona:** Treballa en xarxa per promoure l'associacionisme, generar discurs sobre les problemàtiques i inquietuds de les persones joves i contribuir a aportar propostes, construint alternatives.
<https://www.cjb.cat/>
- **Estiu adoles100!:** Activitats i tallers gratuïts d'estiu per a joves de 12 a 18 anys.
<https://www.joves.barcelona/ca/actualitat/estiu-adoles100-activitats-per-a-joves-de-12-a-18-anys-1288779>
- **Projecte PIDCES Granollers:** Els PIDCES (Punts d'Informació i Dinamització en els Centres d'Educació Secundària) son un espai d'atenció presencial estable a l'institut que posa a l'abast dels i les joves recursos informatius d'interès i accions i estratègies que promouen experiències de participació.
<https://www.grajove.cat/participacio/participacio-estudiantil/59-que-es-el-projecte-pidces>
- **Guies i recursos de la cooperativa Eines:** repositori de recursos produïts per la cooperativa Eines.
<https://eines.coop/guies-i-recursos/>

4. Infància

La tercera i última sessió del Seminari de lleure educatiu i cicles de vida va tractar sobre el grup d'edat d'infància.

Es va abordar l'estat de la qüestió del dret al lleure educatiu a Catalunya amb la conferència de la Dra. Aida C. Rodríguez, adjunta a la Síndica per a la defensa dels drets dels infants i dels adolescents. La seva intervenció va aportar una anàlisi crítica i fonamentada sobre la situació actual del dret al lleure educatiu a Catalunya, a partir del seguiment fet per la Sindicatura durant l'última dècada.

Rodríguez va destacar que, tot i els avenços dels darrers anys, persisteixen mancances estructurals i desigualtats greus en l'accés al lleure educatiu. Va subratllar que el lleure educatiu és un dret reconegut legalment (arts. 39 i 41 de la LEC, i art. 57.1 de la LDOIA), però encara no s'ha desenvolupat normativament com a política pública amb prou garanties d'equitat, qualitat i universalitat.

Un dels punts clau de la seva exposició va ser la presentació de l'Estratègia de Reconeixement del Lleure Educatiu a Catalunya, aprovada pel Govern el 2024 (Acord GOV/48/2024), que inclou la creació d'òrgans com el Comitè Consultiu i la Comissió Interdepartamental del Lleure Educatiu. Aquesta estratègia s'ha d'entendre com un pas rellevant per avançar cap a una política estructurada i transversal.

Tanmateix, també va posar en relleu els límits actuals de la universalització del lleure:

Figura 3.

Font: Material exposat al seminari

La ponent també va destacar l'evidència existent sobre l'impacte del lleure en el rendiment acadèmic, el desenvolupament d'habilitats socials, les actituds envers l'aprenentatge i el benestar emocional dels infants. A més, va insistir en la importància d'escoltar els infants i adolescents en la configuració de l'oferta de lleure, respectant el seu dret a decidir com volen viure el seu temps lliure.

Finalment, Rodríguez va fer una crida a desplegar polítiques públiques valentes, inclusives i ben dotades que garanteixin que cap infant quedi fora del lleure educatiu per motius econòmics, territorials, socials o culturals.

Idees clau

- ☑ Reconeixement legal però desplegament insuficient: el lleure educatiu és un dret reconegut (LEC arts. 39 i 41; LDOIA art. 57.1), però no està prou desenvolupat normativament com a política pública amb garanties d'equitat, qualitat i universalitat.
- ☑ Malgrat avenços recents, persisteixen mancances estructurals i desigualtats greus d'accés al lleure educatiu.
- ☑ Nova finestra d'oportunitat (2024): presentació de l'Estratègia de Reconeixement del Lleure Educatiu a Catalunya (Acord GOV/48/2024), amb creació d'estructures de governança (Comitè Consultiu i Comissió Interdepartamental) per avançar cap a una política estructurada i transversal.
- ☑ La universalització del lleure continua condicionada per barreres i restriccions (esment de límits actuals). Cal garantir l'equitat en l'accés a espais educatius no formals.
- ☑ El lleure educatiu contribueix a:
 - millora del rendiment acadèmic,
 - desenvolupament d'habilitats socials,
 - actituds positives envers l'aprenentatge,
 - benestar emocional dels infants i adolescents.
- ☑ Dret a la participació: necessitat d'escoltar infants i adolescents en el disseny de l'oferta, respectant el seu dret a decidir com viuen el temps lliure.
- ☑ Crida a l'acció pública: desplegar polítiques valentes, inclusives i ben dotades per garantir que cap infant quedi fora del lleure educatiu per motius econòmics, territorials, socials o culturals.
- ☑ La mirada dels drets dels infants ha de travessar totes les polítiques públiques de lleure.

Eines i recursos

- **Informe de la Síndica de Greuges:** Dret al lleure educatiu a Catalunya.
[Informe lleure educatiu_mars_25_cast_ok.pdf](#)
- **Projectes CaixaProinfància:** Diferents iniciatives, dins del programa CaixaProinfància, amb l'objectiu de continuar millorant la situació dels infants en situació de vulnerabilitat.
<https://fundacionlacaixa.org/ca/pobresa-infantil-projectes>
- **Guies i materials educatius de la UNESCO sobre joc i aprenentatge a l'aire lliure.**
<https://www.unesco.org/es/open-educational-resources>
- **Projecte +Infància:** Programa que vol afavorir la integració social i la millora de les condicions de vida de la població infantil (i les respectives famílies) en situació de pobresa i vulnerabilitat.
<https://www.peretarres.org/xacs/activitats-recursos/projecte-mes-infancia>
- **Programa d'Innovació per a la Prevenció de la Institucionalització en la Infància:** que pretén contribuir a generar un canvi en el model d'acompanyament a la infància en situació de risc i a les seves famílies, des d'un enfocament sistèmic i comunitari.
<https://www.peretarres.org/xacs/activitats-recursos/projecte-prevencio-institucionalitzacio-infancia>
- **Activa l'Escolta:** Campanya per fomentar l'escolta activa de nens, nenes i adolescents per prevenir la violència.
<https://www.educo.org/activa-la-escucha/>
- **Projecte Imcitizen:** Projecte que fomenta la identitat de ciutadania democràtica de les nenes i els nens com a membres actius i compromesos dels seus municipis.
<https://www.ub.edu/imcitizen/>
- **Xarxa dels drets de la infància:** Organisme d'acció entre entitats de la ciutat de Barcelona que treballen temes d'infància, amb l'objectiu general de promocionar i defensar el desenvolupament dels drets universals de la infància a la ciutat de Barcelona.
<https://www.xarxadretsinfants.cat/>

Consulta el **vídeo complet del seminari:**

<https://www.youtube.com/watch?v=jXkxBDomduw>

5. Conclusions

A partir del contingut del document Lleure educatiu, acció sociocultural i cicles de vida, es poden sintetitzar les conclusions generals següents, que integren una mirada transversal al llarg dels diferents cicles vitals :

1. El lleure educatiu és un element clau del desenvolupament al llarg de tot el cicle vital

El seminari evidencia que el lleure educatiu no és exclusiu d'una etapa concreta, sinó que exerceix funcions fonamentals en infància, adolescència, joventut, edat adulta i persones grans, adaptant-se a necessitats, reptes i moments vitals diferenciats. En totes les etapes, el lleure actua com a espai de creixement personal, vinculació social i benestar integral.

2. El lleure educatiu contribueix al benestar emocional, social i cognitiu

Les aportacions teòriques i empíriques presentades mostren una relació clara entre la participació en activitats de lleure i la millora del funcionament cognitiu, la salut mental, les competències socioemocionals i la qualitat de vida. Aquesta evidència és especialment rellevant en la prevenció de situacions de risc com la soledat no desitjada, la desvinculació social o el deteriorament cognitiu.

3. La soledat no desitjada és un repte transversal que requereix respostes comunitàries

Tot i manifestar-se de manera diferent segons l'edat, la soledat no desitjada apareix com un fenomen present tant en persones grans com en adolescents i joves. El lleure educatiu i l'acció sociocultural es consoliden com a estratègies preventives i reparadores, capaces de generar vincles significatius, sentiment de pertinença i espais de relació sostinguda.

4. En l'adolescència i la joventut, el lleure és un espai privilegiat d'identitat i participació

El seminari conclou que el lleure educatiu esdevé especialment rellevant en etapes de construcció identitària, oferint espais de reconeixement, expressió, creativitat i participació activa, sovint més propers i significatius que les institucions formals. Acompanyar aquestes etapes des del lleure implica reconèixer la diversitat d'experiències juvenils i els nous reptes socials emergents.

5. En la infància, el lleure educatiu és un dret reconegut però insuficientment garantit

Malgrat el reconeixement legal del dret al lleure educatiu, el document posa de manifest mancances estructurals persistents: desigualtats socials i territorials, dèficits de finançament, desajustos de governança i bretxes vinculades al gènere, l'origen o la discapacitat. La universalització real del lleure continua sent un repte pendent.

6. Cal situar la veu dels infants, adolescents i joves al centre

Una conclusió transversal és la necessitat d'escoltar activament les persones participants i reconèixer-les com a subjectes de dret. La participació en la definició, disseny i avaluació de les propostes de lleure és un element imprescindible per garantir-ne el sentit educatiu, la rellevància i l'impacte transformador.

7. El lleure educatiu requereix polítiques públiques estructurals i ben dotades

Per desplegar tot el seu potencial, el lleure educatiu necessita polítiques públiques valentes, inclusives i sostingudes, amb finançament estable, coordinació interinstitucional i una governança clara. Iniciatives com l'Estratègia de Reconeixement del Lleure Educatiu a Catalunya obren una finestra d'oportunitat que cal consolidar amb mesures concretes.

8. El lleure educatiu i l'acció sociocultural són eines de transformació social

En conjunt, el document conclou que el lleure educatiu no és un complement accessori, sinó un eix estratègic de cohesió social, equitat i drets al llarg del cicle de vida. Apostar pel lleure educatiu significa invertir en comunitat, prevenció, benestar i ciutadania activa, contribuint a una societat més justa, inclusiva i resilient.

6. Bibliografia

- **Bartoll-Roca X, Pérez K, Artazcoz L. (2021).** Informe de resultats de l'Enquesta de Salut de Barcelona del 2021. Agència de Salut Pública de Barcelona.
- **James, B. D.; Wilson, R. S.; Barnes, L.L.; Bennett, D. A. (2011).** Late-life social activity and cognitive decline in old age. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 17(06), 998-1005.
- **Lázaro, Y.; Madariaga, A. (2019).** Ocio, elemento constituyente en el aprendizaje a lo largo de la vida de las personas mayores. *Educación social: Revista de intervención socioeducativa*, 73, 39-55.
- **Santiago, J. (2016).** Factores que contribuyen al envejecimiento saludable. *Ciencia y Futuro*, 6(2), 121-136.
- **Varela Pinedo, L.F. (2016).** Salud y calidad de vida en el adulto mayor. *Revista Peruana de Medicina Experimental y Salud Pública*, 33(2), 199-201.
<https://doi.org/10.17843/rpmesp.2016.332.2196>